

NŐK VILÁGA

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY MELLÉKLAPJA

Főmunkatársak:

Fanghné Gujtó Izabella, Perczelné Kozma Flóra, Raffaj Irma.

A tulipán.

Leírtam a címet s nem tudom, mit írjak tovább. Nem azért, mintha nem volna miről, hanem épen mert annyi a gondolat, tárgy, amit a tulipán szó ma egy jó magyar honleány elméjében, szívében felkelt, hogy nagyon bajos kiválasztani egyet a sok közül s azt ami lapocskánkhoz mért terjedelemben megírni.

Önkéntelenül, de találón íram e szót »lapocskánk.« Mert bizony kicsi még ez ami lapunk s bár már elég idős, nem igen akar megnőni. Miért valjon? Hisz eléggé igyekeztünk jól táplálni! Oda adnók mi néhányan a lelkünket, csak éppen gyarapodjék, hadd teljen kedve benne minden jó barátjának és még folyton több és több jóakarót szerezzen! Talán az a baj, hogy csak néhányan tápláljuk, hogy oly nehéz bevonni azokat, kiknek tehetségében áll anyagilag vagy szellemileg hozzá járulni a kisdéd táplálásához. A legközelebbi mult azonban kezdte meghozni az óhajtvá várt munkatársakat. Megszólalnak tán már azok is, kik idáig félték, vagy nem akartak valamiért írásban is a nyilvánosság elé lépni. Köszönet érte! Adja Isten, hogy ne csak a papnék, hanem a paplányok tábora is mozduljon meg ebben az évben, a mi hogy ugy legyen, szívemből kívánom kedves olvasóinknak!

De hát miként függ ez össze a tulipánnal? Megmondom.

Eszembe jutott, hogy most egy éve, mikor oly borús volt hazánkban a politikai szemhatár, mint született meg lelkes, hú honfiak és honleányok nemes szívében a tulipán eszméje, mint terjedt, mint futó tűz, mint folyt be oly jótékonyan a politikára az alapjában társadalmi mozgalom, hogy nyomon kövesse a béke. Oly lelkesedéssel viselte akkor a tulipán jelvényt minden igaz honfi és honleány s ma — még egy éve sincsen megszületésének — csak elvétve lehet egy-egy férfikabáton látni.

Pedig milyen szép célból indult, milyen szép célt akart szolgálni! Iparpártolás, önálló magyar ipar, honi gyártmány lehetőleg mindenben! stb. Hangzatos, elhangzott jelszavak! Szalmaláng! Magyar lelkesedés, melyet tett oly ritkán kísér! Az akkori tulipán mozgalom mondhatni egyedüli maradványa a törvényes alapszabályokkal megalakult *Tulipánkert-Szövetség*, mely most is igyekszik folyton szítani a kialvó lángot. Csak nemrég is a népipari vásárral, melyet a fővárosban rendezett, sok száz egyszerű magyar kis és háziiparost juttatott hírnévhez és keresethez. De a nagyközönség még annyira is ritkán gondol, hogy bár kikérje az egynemű áruk közül a magyar gyártmányt, pedig annak idején tele szájjal kiabáltuk, hogy lehetőleg bojkottáljuk az idegen cikkeket, amit házilag előállíthatunk első sorban használjuk, viseljük, aztán a vidéki iparcikkeket nemcsak vásároljuk, hanem terjesszük is s így járulunk hozzá az önálló, magyar ipar megteremtéséhez.

Ezekről gondolkozva eszembe jutott, hogy valjon így lesz-e ami lapocskánk a »Nők Világá«-val is?

Meg hányva-vetve a dolgot, arra az eredményre jutottam, hogy nem! Nem terjedt oly gyorsan, mint a tulipán, de nem is áll egy helyben, hanem nő tartalmasság, munkatársak dolgában, nőni fog biztosan terjedelemben is, csak kitartás, áldozatkészség legyen jelszavunk továbbra is.

Raffaj Irma.

Természet és költészet.

»A természet örök könyvét forgatni ne szünjél,
Benne az Istennek képe leírva vagon.«

Vörösmarty szól így hozzánk, megkapó bibliai egyszerűséggel mutatva rá arra, miképen nézzük, mily érzéssel közelít-sük meg a természet nagyszerű jelenségeit.

És az ember, a teremtés hatodik napjának mesteri alkotása, követve a költő által szavakban is kifejezett belső ősi ösztönét, a megismerés vágyától vezetve, nemcsak megtalálja a természet sok titkának rejtett zárait, hanem folytatja, folytatja a teremtés nagyszerű munkáját, tudása erejével alkot magának világot az Isten világának talapzatán.

Amint Feszli mondja: Eljútott oda, hogy megparancsolja a gépnek, hogy az erdő fájából asztalt, széket, ajtót készítsen. És a gép, a fa, meg az erdő engedelmeskedik az emberi parancsnak. Megparancsolja a gőznek, hogy vigye el az erdőtől elrabol, köntöséből kivetkőzött fenyőt, tölgyet oda, ahol felhőbe nyuló tornyokat, templomokat, palotákat épít az emberi akarat. És a

gőz, kazánba szorítva, zakatolva és lihegve, szédítő gyorsasággal hajtja végre a parancsot. És mikor a torony csúcsíves boltozata céltáblául kínálkozik a villámnak, akkor megparancsolja a felhők cikázó sugarának, hogy ott tegye meg gyújtogató hajlamokkal kísért kirohanásait, ahol pusztítást nem okoz és a felhők villáma engedelmeskedik az emberi parancsnak.

Az ember úr lett a természetben a maga reális, mindennapi hasznára, tadásának erejével, tudományának szolgálatában. De nem mint úr szerepel akkor, ha elhagyva a pusztát, a rideg realitás terét, átengedi magát a természet hatásának. Bűvös hatás lesz úrrá fölöttünk és érezzük azt is, hogy a hatás alól nem vonhatjuk ki magunkat, egész lényünk a természettől függ, hisz tőle vettük eredetünket. És a hatás varázsa alatt a természeti jelenségek rendszeren úgy hatnak érzekeinkre, hogy megfosztanak tárgyilagossá szemlélő képességünktől, külső világnak a rendszerhez hasonló felfogásától képzeletünké lesz az a vezérszerep és vele egész lényünk egy képzet, egy érzélem befolyása alatt áll. Elhagyjuk a logikai gondolkodás szabályos medrét, tért engedünk a felizgatott érzelmek uralmának, hogy még bámolatra méltóbb, még káprázatosabb sokféleségben és átalakításban lássuk a természetet a maga istenséget sugárzó jelenségeivel. Avagy a beláthatatlan fűtenger, a hullámozó kalász, a mérhetetlen kiterjedésű sivatag, az égnek meredő hegyóriás, a színben és alakban folyton változó felhőtömeg, az égbeszálló madárdal és az ehhez hasonló jelenségek végtelenjei nem a kedélyünkre hatnak-e, nem költői hangulatot hoznak-e létre?

És nem költészetben, mesében vész-e el a természettudományok kezdete is?

A tűzes villámok Hefaisztosz műhelyében készülnek az Olympuson s a haragvó Zeusz kezében válnak sújtó fegyverekké. És a szent kereszt fája ugyanaz a fa volt, melynek gyümölcsét Ádám, Jehova tilalma ellenére megízlelte. Midőn aztán Ádám meghalt, szájával megragadta a fának egy ágát s magával vitte a sírba. Az ágból pompás fa nőtt, mely Ádám koponyáját magába foglalta. Később az özönvíz a Libanonra sodorta, ahonnan Salamon templomához vitték, itt a szentély előtt Sybilla jósnő ismerte fel. Majd Krisztus keresztjét faragták belőle s midőn a Megváltó vére a kereszten lefolyt, Ádám feje lépett ki a törzsből s megitta a vért. «Egy fa okozta a halált midőn Ádám a gyümölcséből evett, ugyanaz a fa megsemmisítette a halált, mikor a Megváltót szögekkel megrögzítette.» Mese, költészet, természet! De milyen mesés ruházatot szót rá a költői képzelet, a napkeleti országok csodás dolgaira, állatai, növényei, kincseire egyaránt, életet adva a gyönyörű keleti régéknek. Felénk

száll ezekből a rukmadár az ő mesés nagyságában, s Szindbád arab tengerén ismeri fel először. A mese szerint Szindbád második utazásában egy magános szigeten köt ki, ledűl a nagy fűbe, a susogó patak mellé, elszenderedik és a hajó ezalatt tovább vitórlázik. Egyedül maradván, szerte néz a szigeten, a távolban valami fehérét vesz észre, úgy tetszik neki, mintha felül gömbölyű volna s valami nagy épület tetejének tartja. Odaér hozzá, s valami óriás, fehér golyó előtt áll. Emberi lakásnak véli, de nyílást, bejáratot nem talál rajta. Ezalatt leáldozik a nap, tergerbe merül, elsötétedik az ég Szindbád fölött s rémülve látja, hogy valami óriási nagy fekete madár egyenesen neki tart, mindjobban és jobban közeledek s végre ráül a nagy golyóra. Az óriás madár a rukmadár, a nagy fehér golyó az ő tojása. És a rukmadár sokszínű tollazata csillog, miként a mindennemű kövekben gazdag hegység nyakékül fekete kígyót hord, fején tolldísz van, körülvéve diadémmal. Mikor jó kedvében van, az égbolt alatt kiterjeszti gazdag színezetű szárnyait, olyanok ezek, mint két felhő, melyeken szívárvány játszik, s nagy teste olyan, mint valami ragyogó zászló, melyen a jó és rossz szellem színei, a fekete, veres és sárga, harcolnak egymással. Meséből száll felénk a rukmadár, költészet szól hozzánk; a mesének azonban valóság szolgált kiinduló alapul s a mese világából kibontakozó tudomány meg is találta a rukmadarat; kissé lenyesegette szárnyát, csőrét, mint ahogy lenyesegeti a tűzfuvó sárkányok fulánkos fejét s ártatlan gyököket ismer fel alapjukul, vagy együgyű ceteknek minősíti a bájos dallal csábító szirénákat, s a titánok lábszárcsontjait az őt elefántnak itéli oda. A valóság ereje legyőzi a mesét, de azért a mese is megmarad, él, szól, száll tovább, új váltja fel a régit, s mindenik hozzásimul az igazsághoz, mint a hajlékony repkény borostyán az erős tölgyhöz. Es ha eljutottunk a repkény borostyán révén Flóra asszony költői birodalmába, kérdezzük meg tehát a bájos lakókat, milyen gyönyört és ihletet nyújtanak ők isteneknek és embereknek egyaránt? Oziris isten virágokkal behintett úton van be az egyiptomiakhoz, Venusz templomát mirtusz, rózsa, és viola díszítette és pálmát szórt a nép Jézus Krisztus útjába, amikor Jeruzsálembé bevonult, adózva ezáltal a jónak és igazságosnak, a szép oltárán. Olajfa koszorú köríti annak a görög polgárnak fejét, aki a hazáért tünteti ki magát és viszonzásul a kegyelet és tiszteletért, amelyben az olajfa részesül, békét hirdet mindenfelé, a pálma pedig örök életéről, örök ifjúságról regél. Elhunytaink sírján hajlongó ciprus megszabadítja az elhunytak szellemét a sír nyögétől, s míg a rozmaring a szív titkos fájalmát s a földi lét kimúlását hirdeti, addig a rózsa a szív legbensőbb, legme-

legebb érzelmeit juttatja kifejezésre. A kék ibolya is, mintha érezné a maga becsét, előbb égne emelkedik, de aztán fejét hirtelen lefelé fordítva mintha így szólna hozzánk: Ne legyek én rózsá, vagy liliom, legyek csak illatos szerény ibolya; bezzeg a napraforgó hol ide, hol oda kacsint, ezt is, azt is hitegetni akarja. Szólnak, integetnek, bíztatnak a virágok, minden érzelműnk, minden kedélyhangulatunk talál támaszt a természetben, s a költői kapcsolatok hány szerelmesnek nyújtanak alkalmat szellemes vallomásra. Beszél a bokréta minden virágja, színe, alakja, illalata s ki ne értene a virágok kedves nyelvén, kinek szívét ne közelítenék meg a föld legbájosabb szónokai. Különösen hűséges társai ők a szerelmeseknek. Hisz meg van írva, hogy ahol két szerelmes találkozik, ott virágok nőnek ki a fűből, ott nevetnek a rózsák, rügyeznek a fák, énekelnek a madarak: ahol pedig elválnak egymástól, ott elhervad a fa lombja, kipsztlul a rét füve.

Húll a dió levelestül, ágastól,
Kedves rózsám, meg kell válnunk egymástól.
Nem engedik azt az egek minekünk,
Hogy valaha egymáséi lehessünk.

A rózsafa húllatja a virágát,
Temetik a falu legszebb leányát,
Sír a harang, sír a dalos madárka,
Még a nap is gyászruhát vett magára.

Mily erős bizonyítékai e dalok annak, hogy az ember a természeti képekben megtalálja a maga hangulatát és a természet befolyása alatt költőileg fokozott hatással tudja magát megérettetni. Szinte azt mondhatnók, hogy költővé lesz, a természet megszemélyesítésére önkénytelenül hajlandó lesz az ember, pusztán a természet hatására akkor is, ha ment minden öntudatos, mester-séges költői befolyástól. A természet szolgáltatja alapját az első költészetnek, a népköltészetnek s a műköltészet is csak ez alapon válik valódi költészetté. Hogy költői ihletet a költői befolyástól ment lélek is mily nagy mértékben meríthet a természetből, illusztrálja egy egyszerű kis példa, melyet Lamartine figyelt meg és jegyzett fel:

Egy kis pásztorfiu tartósan, mélyen és ideálisan szeretett egy szép arató leányt. Kedvese megnyerő külseje mellett hozzá képest előkelő és gazdag is volt, ezért ő egy pillanatig sem merte remélni, hogy érzései valamikor viszonzást, vagy akár csak jóakaratot is találjanak. Egy szép napon azonban váratlanul tudomására jut, hogy az imádottja szívéhez vezető út jobban eltalálta az ő nemes egyszerűsége és határtalan szerelme, mint a többi, jóllehet előkelőbb kérőnek már énekkel vegyült hódolata

és hogy az eddig megközelíthetetlennek tartott leány heves és mély érzelmeket táplál iránta. Szinte elszédíti a nagy boldogság, szinte belekábúl, s hogy egy kicsit magához térjen, rohan ki a szabadba, büszkeségtől ragyogó arccal, örömtől reszkető hangon, költői nyelven szólítja fel a természetet: a virágokat, patakokat, fákat, hegyeket, völgyeket és madarakat egyaránt, hogy bámulják őt, örüljenek, vigadjanak vele. Mily kedves és őszinte megnyilatkozása az örök emberinek, az értés és megértés vágyának, s milyen jól mutatja, hogy a felhevült lélek önkénytelenül átviszi az érzéseit az élettelen természetre is.

Avagy nem tapasztalta-e mindenki ugyanezt saját magán is? A felhevült képzelet uralkodó képzete minden vele ellenkezőt kizár a tudatból és a természeti jelenséget, melyben több rokonhagulatnak érzéki jele van egyesülve, úgy nézzük, hogy csak a mi hangulatunknak megfelelő vonásokat látjuk benne. Ha reménységtől, vidámságtól hevülő lélekkel nézzük az alkony biborában úszó vidéket, azt gondoljuk magunkban, hogy a természet is velünk örül, s ha keserűséggel eltelt kedéllyel szemléljük, azt hisszük, hogy a természet is haragtól lángol. Vagy: ha a virág tiszta fehér színéből a zöld vagy bíborszín érvényesülni kezd, az úgy hat ránk, mintha az ártatlanságba a gazdag élet változatos játéka akarna betekinteni. Misem természetesebb azonban, hogy a költő, aki jobban érez, és képzelődik, mint mi, s aki alkalmasabb kifejezést is tud adni gondolatainak, érzelmeinek és képzelődésének, a természet állandóságát és változatait többféleképpen tudja egymással kapcsolatba hozni és ezek az új kötelékek mennyi örömet okoznak az embernek!

Mily mester ebben Vörösmarthy, mikor felszólítja a rút tüskéket és kórókat, hogy meg ne sebezzék Hajna lábait, amint a ligeten áthalad; kéri a virágokat és gyenge fűveket, hogy hajoljanak lábai alá; kéri a Bodrogot, hogy lassan folyjon, a szellőt, hogy halkán suhanjon keresztül az erdőkön, hogy meg ne zavarja a leányt, ha a deli hősfire gondol.

Vagy nem a természet ihleti-e meg Tompa Mihályt, amikor mondja:

Sötét lesz egy percig, hogy annál vakitöbb
Legyen a szikrázó villám lobbanása;
Csendes lesz egy percig, hogy annál rémitőbb
Legyen a mennydörgés harsány csattanása.

Általában ha a természetnek költőinkre való hatását kutatjuk, költészetükben különösen a természet megszemélyesítése és a léleknek a megszemélyesített természettel való egybeolvadása az uralkodó:

A természet figyelmes volt,
 S olvadozni láttatott.
 A patakvíz lassabban folyt,
 A fatető hallgatott.
 Megszűnt minden madár dala,
 Minden Zephir felül vala!
 Vagy: A virágok szép nemében
 A rózsza legjelesebb.
 A csillagok seregében
 A nap legfenségesebb.
 Ilyen rózsza a szerelem
 Az életnek kertjében,
 Ilyen nap, ilyen fejdelem
 Az örömföldjében.
 Boldog, kinek e nap fénylik,
 Kinek ez a rózsza nyílik.
 Enélkül a kert csak gaz,
 Ama nélkül nincs tavasz.

Rózsza nyílik a szerelem kertjében, a költő szívében, s a rózsához mondja Csokonai:

Nyílj ki, nyájasan mosolygó
 Rózsabimbó, nyílj ki már.
 Nyílj ki, a bokorban bolygó
 Gyenge szellő csókja vár.

S ha már a rózsához eljutottunk, szenteljünk e nagy kultuszu virágkirálynak néhány pillanatot.

A rózsza illatának szárnyain szálljunk el messze, messze, Perzsiába, a rózsának és fülemilének hazájába, ahol Allah maga avatta a rózsát a virágok királyává. Azelőtt ugyanis a gyöngye lótosz uralkodott a virágok fölött, azonban a virágok nem voltak vele megelégedve, mert éjjel rendkívül álmos és bágyadt volt, ami királyhoz nem illett, miért is más királyt kértek. Erre teremtette Allah a fehér rózsát. Szépsége bámulatba ejtette az egész természetet, mégis legjobban volt elragadtatva a fülemile. Határtalan örömben úszott, ha a rózsza köré juthatott, szerelem ébredt szívében s eszeveszettezen röpködött a rózsabokrok körül, nem vigyázva a sok tüskére, melyeket Allah a rózsza védelmére rendelt. Ezekről sebesült meg a fülemile s boldog érzelmek között lehelte ki parányi lelkét. A fülemile vére festette pirosra a rózsát, azóta piros a színe. «És azóta a százlevelű rózsza a szépek szépe, az ezerhangú fülemile az énekesek királya.» A rózsza folyton tündököl és nevet újongva, a fülemile pedig könyörögve és jajgatva, szerelmének fájdalmát panaszolja az éjszakának.

Szól, sír, panaszol nálunk is a fülemile, virít, illatoz itt is a rózsza és a rózsák atyja, Gülbaba a Rózsahegy oldalában, a Császár-fürdő fölött alussza örök álmát. De ki volt Gülbaba és miért nevezik e hegyet Rózsahegynek?

Mikor Budavár karcsú tornyain még a félhold ragyogott, akkor a mecsetté átalakított Mátyás-templom mellett egy olajbarna szép török vitéz állott őrt. Gondolatokban elmerülve föl és alá járt-kelt, bánatos szemét pedig vágyódva emelte a szomszéd nagy házra, melynek a Dunára néző ablakait farostély borította. E házban a budai basa lakása volt, az elzárt ablakok az ő családjának lakosztályát védték a külvilág ellen. Egyszer csak félretolódott az egyik ablak rostélya és fehér turbános gyönyörű nő jelent meg, Asszira, a budai pasa leánya. Ovatosan körültekintett és piros rózsát dobott a fiatal harcos lábához. Az ifjú fölemelte a rózsát s szíve fölött rejtette el. Alig mult el néhány hónap, s Asszira, ki a szultán menyaszonya volt, hirtelen meghalt, s a török fürdők mellett levő hegyben sziklásírba temették ei. Nemsokára a hegy kopár tetején, közel Ásszira sírjához, kunyhó épült, benne egy dervis húzódott meg, ki az egész hegyet rózsával ültette be. A dervis — mindnyájan sejtjük — nem más, mint az őrt álló ifjú, ki azután sokáig mint remete élt ott; a nép Gül babának, a rózsák atyjának nevezte el, s a hegyet a rajta virító sok rózsáról Rózsahegynek keresztelte. Itt és általában a rózsaligetekben van birodalma a rózsának a «Gül és bülbül» című költemény szerint. Körülveszik a rózsát az ő társalkodói és udvari alkalmazottjai; a reggel mint tükörtartója, tükröt tart eléje, majd a keleti szél, mint a rózsza udvari tudósítója, a fülemilének viszi el a rózsza üzenetét, beszél a királynő szépségéről és a fülemile ellátogat a rózsza birodalmába. A ciprusnak, a palota örének válnain ülve, szerelme bánatát panaszolja az éjnek, holdnak, napnak; és meghallja a rózsza is szegény madár kesergését. De hiába jár közbe szél uram a kettő érzelmeiben, az udvar fondorlata a fülemilét a kalitkába juttatja. Hanem megjelenik kelet felől augusztus hatalmassa s a forró szelet a rózsza birodalmába küldi, hogy tönkre tegye. A tavasz sahja menekül a hegységbe, jön helyébe északról az ősz sahja, majd előtör keletről a tél sahja s tábornoka, a hó meghódítja a rózsaligetet.

Végül előjön a tavasz sahja, segítséget kap, legyőzi a telet, s mint tavasz királya, újra trónra lép. Ekkor a keleti szél újra közben jár a szerelmesek érdekében, a fülemile szabad lesz, meghívják a rózsza reggeli ünnepélyre és tiszta szerelem értelmében dicsőítik együtt a tavaszt. És a tavasz az ész, a rózsza az ész alkata, a rózsaliget a test, a fülemile a szív, mely szellem után vágyódik, mert csak a szellemtől lesz a szív tökéletes.

De messze mentünk, a természet beláthatatlan birodalmába jutottunk. Hazatérünk; nemsokára felénk mosolyog a tavasz, lesz majd sok mondani valójuk a most még álomban ringó hirnököknek, s akkor, de addig is csak engedjük át magunkat a természet

ezerféle hatásának, melyet szellemünkre gyakorol. Mert költői hatás mindaz, ami a természettel való egybeolvadásra, érzelmeinknek és hangulatainknak a természetbe való átvitelére, a megszemélyesítésre vezet. — És a költői ihlet pezsgő életet lát ott is, ahol a tudomány csak élettelen mechanizmust képzel. A költő magas szárnyalásával vizsgáljuk tehát azt a leghatalmasabb mechanizmust, melynek szerzője az emberi ész korlátait nem érző, a tér- és időbeli véghetetlenség előtt meg nem riadó, hatalmas, alkotó szellem: az Isten. Nézzük a reálitást is a költészet szemével és akkor nem mondja hiába a költő:

«A természet örök könyvét
Forgatni ne szünjél,
Benne az Istennek képe
Leírva vagyon. —»

A keleti nők.

A keleti nők kecsesek és gyakran szépek. Némelyik hasonlíthatatlanul szép ha felöltözik csinos ruhájába, amely nem tűri meg az utcaseprő uszályt, sem a derekat összeszorító pokoli találmányt, ami romlására van az egészségnek, szépségnek és a fajnak, amelyet minden művelt országban törvénnyel kellene eltiltani. Amiként a pápák, Kálvin és a jelenlegi Cár nem csekélylették a nők ruházatát megszabni, ahol az egészség és illem megkívánják. Úgy kellene elbánni ezzel a veszedelmes csinosító eszközzel. A mozlímoknál a személy és ház tisztasága összehasonlításon felül áll. Az izlammál nincs rossz szag. A keleti városok keresztény negyedeiben egyszerre erkölcsi tőkélyre nem mutató szagok fedezhetők fel. A gyermekek szeretetre méltók, jó magaviseletűek, engedelmesek. A szülők iránti tisztelet és engedelmesség bármely korú muzulmánánál fő erény. Egy 60 éves mozlím azt mondotta nekem, hogy ő anyja előtt, aki akkor 80 éves volt, sohasem ült le és mindig mezitláb állott meg előtte. A gyermekeknek nincsenek játékszereik, egymással vagy rendszeren egy báránnyal, gazellával, gidóval vagy kis majommal játszodnak. Nem tömik meg őket bonbonnal, édességekkel, becukrozott dolgokkal, melyek szomjúságot és részegséget okoznak.

Számos nőcseléd van, kik maguk és gyermekeik egy családban öröklés útján megmaradnak. Aztán a nagyanyák és szülő-nagyanyák, aminél idősebbek, annál nagyobb tiszteletben és becsülésben részesülnek. Az özvegyek és árvák iránt szeretetteljes indulattal viseltetnek. Ekép a hárem, otthon nem a házas-

sági rendetlenség tanyája, mint a keresztény férfiak, akiket oda nem engedtek be, utálatosan elképzelték és hirdették.

A *vallás* a muzulmánokkal vele született, levegőjükkal, lélegzetükkel szívják be. Ez oly igazi légköre a léleknek, miként a természetes levegő a testnek. Ezért a mozlímoknál nincs meg az ujjászületésnek vagy vallásnyerésnek idenye vagy a hit beoltásának időszaka. Gyermeküket gyakran viszik az atyák karjaikon a moseba, hogy korán fogékonyak legyenek az imádkozás iránt és részt vegyenek az istentiszteletben. Nem együgyű, dajkái rímeket énekelnek nekik, hanem szép egyházi és zoltárénekeket, szent költeményekkel és vallásos legendákkal. Minden gyermeknek gondosan tanítják a Koránt és szöveg szerint ismétlik, amíg élnek és eképen emlékezetükben helyezik el, nem a polcon s mikor utaznak, nem hagyják otthon sem bibliájukat, sem imádságos könyvüket, hanem magukkal viszik vallásukat és egyházukat mindenüvé.

Minden muzlim asszonynak nagyravágyása és boldogsága abban van, hogy sok és jó *gyermek*e legyen. Az anyát jól segítik házi dolgaiban, gyakori imáiban és mosakodásaiban; látogatásokat teszen és fogad és kiváló szép himzésével elüzi élete egyhangúságát. Nála a bosszúságnak és szomorúságnak kevés helye van.

Ahol többnejűség van, az elválás gyakori és könnyű, mint a megosztott szeretetnek és féltékenységnek természetes következménye.

A *házasság* rendszeren korán történik és nagyon gyakran előnyadással és szeretettel, minthogy a legtöbb házasságot a szülők szomszédságában kötik, ahol a gyermekeket együtt nevelték fel. A pénz nem jó tekintetbe a feleségnél, mert a mozlímok értik, hogy van olyan dolog is, amit a pénzen nem lehet megvenni. Boldogság, szűzesség, a gyermekek szeretete, a szülők tisztelete és szépség: a főtulajdonságok, melyek meg kell hogy legyenek egy feleségben. A nászajándékot, melyet a férj ad a nőnek, rendszeren félreteszik jövő szükségekre, mialatt a keresztények között általános nem csak átadni, amit legbecselebnek tartanak, leányukat, hanem fizetni egy embernek, aki elveszi őt kezeikből, aki igen gyakran a legérdemtelenebb személy és némelykor cudar.

A házasságot mindig bizonyos vallásos előkészület és gyakorlat előzi meg. A lányok elkísérik atyjukat a moséba a házasság idejéig, amidőn felveszik a fátylat és minden fiatal asszonyhoz tartozó méltóságot és azután 50 éves korukig, amidőn visszatérhetnek a moséba, imáikat és minden vallásos gyakorlataikat otthon végzik. Ahol többnejűség nem létezik, a

mozlim nőket épen oly boldogoknak találtam, mint nálunk: és soha egyet sem láttam, aki legkevesebb is vágnék életét a mieinkkel elcserélni. Ha a férj uralkodik, a nő fékezi és ha a nő rabszolga, inkább készakarva az, és némelykor nem bizonyos büszkeség nélkül, mert úgy fogja fel, hogy el van zárva, mint valamely féltett kincs.

Én abból, amit láttam, azt hiszem több szerencsétlen nő van a keresztények között, mint a pogányok, zsidók és mozlímok között. Kevéssel megelégedettek, ellenben mi minél többel bírunk, annál elégedetlenebbek vagyunk. A mozlim feleségeknek nincs gondjuk, aggodalmuk a kenyérért és ruházatért, minthogy a férjeik és atyáik mindig támogatják őket, akár gazdagok, akár szegények. Aztán Isten így szólt az emberekhez a próféta által: Feleséget adva neked, minden kincsek között a legbecsesebbet adom: viseld gondját, az ítélet napján megvédelmezem őt. Ezért bizonyos szentség csatolódik a feleségnek és anyának személyéhez, amelyet egyebütt nem találtam és a férjek a legjobbak közül valók. (Kétségkívül köztük is vannak rossz férjek, mint egyebütt, s néhány ilyenről még a keresztények között is hallottam...) Több boldog keresztény nőt találtam, kik mozlímekhez mentek férjhez, Marokkóban sok angol, német és 30 amerikai nő van, kik ekép mentek férjhez. Csak egy mozlim nőt ismerek, aki keresztényhez ment: a francia hadsereg egy tisztje az afrikai pusztán csata után egy szegény árva leányt talált, elküldötte Franciaországba szüleihez, hogy neveljék fel, azután feleségül vette. Találkoztunk ezzel a párral és nagyon boldogok voltak. Bizonyára nagyon vonzó az élet, anyagi gond nélkül, egy józan és hű férjjel és az arabok kitűnnek szép és méltóság teljes fajukkal. Aztán nincsenek zsarnoki és örökké változó divatok ebben a zárt királyságban.

A mozlim nőket nem lehet *felvilágosultaknak* nevezni, de ők ennél jobbak: értelmesek, kitűnő jó érzéssel. Inkább bölcselmiek, mint érzéktuli bölcselők, költőiek, jókedvűek, vidámak, de tartzkodók, komolyak, nem törődnek a gyerekes társalgással és együgyű kérdésekkel; a külvilág kíváncsiságaitól észrevehetőleg tartozkodnak, ámbár aggódnak a tanulásért. Kevés könyvet és újságot olvasnak; a család férfi tagjainak társalgása és szóbeli tanítása, iskola gyanánt szolgál nekik és a beemlézett történet, hagyomány, költemény és legenda, könyvtárak gyanánt szolgálnak nekik. Az elbeszélés remek művészet és a keleti emlékezőtehetség csodálatos. Nemcsak férfiak, de nők is némelykor könyv nélkül el tudják mondani az egész Koránt és így mindig kéznél van a törvény és az életszabály is annak minden szükséglete és részlete. A Korán semmi kritikát nem enged meg. Az, miként szerzője: Mohamed és a római pápa csalhatatlan.

A *mozlim nők befolyása* valódi és gyakran tulterjed a háremen. A kalifák idejétől kezdve napjainkig 300 írónőről van feljegyzés, akik közül néhány kiváló költő. Egy időben, dicsősége tetőpontján magában Cordovában 300 jogtudor nő volt. Van egy fiatal mozlím úrnő barátném, aki ír a Fortnightly-ba és kitűnő angol. Ismerem az első török nő író, akinek költeményeit angolra fordította dr. Patrick kisasszony, Konstantinápolyban az amerikai leány kollégiumnak elnöke. Mialatt annak a bámulatatos intézetnek vendégei voltunk, egy fiatal, 16 éves fátyalozott mozlím leány, észbölcsészettől elvitte az első díjat.

Amiben reánk szorulnak, azok a tanítók. Tapasztalt valóságos, de felekezetnélküli vezető nőkre van szükségük. A nőorvosokat a legszivesebben fogadják, mert rendkívül ritka eseteket kivéve, a férfi orvosokat nem engedik be a hárembe.

Azt gondolhatják, hogy én szokatlan kedvezéssel viseltetem a muzulmánok iránt. Nő hát azt nem tagadhatom és oka az, mert én oly sok kedvezőtlen és igaztalan dolgot hallottam róluk, hogy kötelességemnek éreztem tapasztalataimat közleni és elmondani, amit tudok, mert én magam tanulmányoztam és láttam.

Amire mindenütt a világon szükség van: női rokonszenv a nők iránt; segítség mindenütt elfogadható és okos módon; haladás a nő magas hivatásában: anyaiságban, női hűségben és bölcsességben; magasabb célok az életben és nagyobb igyekezet.

Hogy a hit alkonyodik, a vallásos buzgóság kevesbül az egyházakban és az úgynevezett magasabb civilizációban, elvitathatatlan tény: és azt mondanám azoknak, akik magukat keresztényeknek hívják (ha azok vagy nem) ezekben az emlékezetes napokban: A szent, boldog és örök életről való eszményünket ne engedjük elhomályosíttatni önző célok és anyagi okok miatt, még a háború pokla által sem, amely anynyi nyomort, erkölcsi és szellemi romlást okoz. Előre a haladásban, fölfelé a célban, a minden ember iránti szeretetben,

E célból fordulok a férfiakhoz és nőkhöz; a hit és tudomány embereihez, hogy felhívjam őket az egész világ három mérge ellen, amelyeknek trónokon ülő keresztény nőktől kezdve áldozatai vannak a Digger indiánokig, tudományos lángelméktől kezdve a csúszó-mászó húlyékig; csalhatatlan pápáktól hú prédikátorok, papok és pásztorokig; amelyek mindnyájan többé-kevésbé meg vannak mérgezve az alkoholtól, mely az embereket barmokká teszi; vagy a nikotintól, mely tönkreteszi a lelkiismeretét, hitet és szeretetet, vagy a nem említhető betegségtől, mely az emberi fajból a húst és a csontot kieszi. Mindezeket a mérgeket a keresztények adták a világnak!

A portsmouthi Maine városban egy titkos diplomáciai kulcs van az óriási ajtó rettenes lakatjában, amely elzárja keletet, nyugattól; és ha azt a kulcsot fordítják, hajlítják vagy eltörik, az a roppant nagy ajtó ledől és azután találkozni fogunk sárga pogány testvéreinkkel. Barátaink vagy ellenségeink lesznek-e? A fajok átömlése megkezdődött. Isten tudja, elég vér átömlés volt a csatatéren és mikor a pogány kelet megtámadja a keresztény nyugatot, az emberiség általános mozgalmában, mint nagy békítő vallásos elem vesz részt az izlam és India is kiveszi részét az összebékítetésből. És főképen a minden fajú és válású nőknek segítségével, akik úgy nevelik úgy irányítják fiaikat ma és úgy tanácsolják férjeiket, hogy az elkerülhetetlen összeütközés általános és állandó békére vezessen: egy új és dicsőséges korra az emberiség számára.

Augusztus 31. midőn ezeket a sorokat irtam megjött a keleti béke híre! (az orosz-japán)

Dicsőség a magasságban Istennek!

Irta: **Hyacint Loysonné**, fordította: **Varga Dénes**.

Jelentés a mentő szeretet munkájáról.

Közli: **Perczelné Kozma Flóra**.

Magyarország egyik legnagyobb nőmunkása: *Dessewffy Emma*, ki legelső szerepet játszik azon keresztények között, kik Jézus eszméit a *gyakorlatba* kívánják átvinni és *megtestesedve* látni — felajánlotta lapunk és olvasóink számára e jelentést!

Már magában ez a tett jellemzi *Dessewffy Emmát*! Ő a tőzsgyökeres református asszony, a *Lorántffy-Egylet* buzgó alelnöke, számtalan más jótékony munka vezetője és a börtönben ülők rendszeres vigasztalója *megérzi*, hogy az általa végzett szociális munka, nem lehet csak *egy* felekezeté, egyet gondol és átnyújtja egyik legérdekesebb jelentését az *unitárius* női lapnak: *Dávid Ferenc* gárdájának is!

Ime a *keresztény* ember!!

Nem vesz kérlelhetetlen, szigorú szemüveget; nem fürkészi hogyan és miként állanak ott a dogmák és formák, hanem éles és logikus eszével, nagy meleg szívével csak azt keresi, hol hallja a Jézusi hangot, hol sejtí a megváltó munkáját s kész kezét nyújtani a buzdításra!

S én, az én *jövendőben* való erős hitemmel már látom a keresztényeknek ama seregét, mely felekezet különbség nélkül egyesül *egyetlen* szent eszmében — a jézusi szociáлизmusban. — De hadd beszéljen maga a jelentés!

Munkakereső nők „Otthona“.*

Folyó hó 19-én lesz egy éve, hogy igen kis hajlékban, egy féllábu, szerencsétlen, teljesen elhanyagolt nevelésű kis leánynyal kezdte meg özv. Korócz Károlyné szül. Gonda Ilona úrnő (Gonda Balázs, berczeli — Szabolcsmegye — nagyérdemű és szép emléket hátrahagyott ev. ref. lelkész leánya) súlyos, áldozatteljes, többnyire háládatlansággal fizetett és mégis áldásdús működését!

A fent említett 14 éves gyermek egy szerencsétlen schvájci bonne gyermeke volt, aki egyéves korában teljes árvaságra jutott. A főváros vette fel a gondját és fizette az érte járó tartásdíjat; kézzől-kézre adták, majd beteges volta miatt 6 éves korától kórházból-kórházba ment; 12 éves korában levágták a lábát, s végre a Szegényház kórházából mult év január havában, mint javíthatatlan, rossz indulatú gyermeket kitették az utcára. Onnan az Országos Gyermekmenhelybe került, de ott sem maradhatott, mert külföldi illetőségű lévén, törvényeink szerint községébe kellett volna őt a rendőrség útján visszaküldeni. Ettől akartuk megóvni a szerencsétlent, ki se írni, se olvasni, vagy más nyelven, mint magyarul nem tudott, de siker nem koronázta igyekezetünket.

Ily fokig elhanyagolt gyermekkel szemben, akinek legelemibb fogalma sem volt a jóról, a helyesről, nem rendelkezünk megfelelő nevelési eszközökkel. Mert ily esetekben csak szeretettel, minden nevelési szigor alkalmazása nélkül nem lehet boldogulni.

De még így is segítségére lehetünk, mert a konzulátus útján és a Hôme-Suisse széplelkű igazgatónöje révén, aki segítségünkre volt, sikerült e kis leányt egy svájci javító-intézetbe elhelyezni, ahol dacos természetét meg tudták törni s most már régebb idő óta jó híreket kapunk róla, megtanúlt varrni, ezzel fogja idővel kenyérét megszerezhetni.

Mult év folyamán 59 esetben tudtunk Otthonunk révén a társadalom által kiteszített szerencsétleneknek segélyt nyújtani, a kik közül soknak jöllehet más bűnök sem volt, minthogy pártfogó és minden anyagi segély nélkül bolyongtak fényes fővárosunk utczáin, hogy sokszor betevő falat kenyérük vagy fekvőhelyük sem volt. Példa reá — a sok közül — az a 19 éves fiatal szobaleány, aki árván maradván, szolgálatba állott. Mult év februárban meghűlt, tüdőgyuladást kapott, kenyéradói a kór-

* Peterdy-utca 23. sz. alatt.

Hálával vesszük a legkisebb adományt is, mivel önerőkből, azaz jó embereink adományaiból vagyunk kénytelenek fenntartani magunkat, s mentül több anyagi erővel rendelkezünk: annyival több veszendő fiatal életet tudunk a bukástól megmenteni.

házba küldték, a törvény által kiszabott időig betegápolási díját kifizették, de felépülése után vissza nem vették. Rövid idő múlva újra beteg lett, végigjárta a kórházakat, s megtakarított pénzét elköltötte. Junius hó folyamán tévedt be hozzánk, pár fillérért esedezve. Két napja nem evett s a hajléktalanok menhelyére sem mehetett többé, mert hiányzott az erre való 10 fillérje és a tüdővész utolsó stádiumában volt. Otthonunkba fogadtuk, negyednapra sikerült egyik kórházba felvétetni, ahol 15 nap múlva meg is halt. Koróczné többször meglátogatta. Halála előtt pár nappal a következőket mondta: «19 évig éltem s nem tudtam, mi a szeretet: most e két hét alatt megismertem annak egész mélységét, nagyságát!» Később ápolónői jelentették nekünk, hogy nyugodtan, minden haláltusa nélkül szált el a nehéz élet súlya alatt ösztetört testből a felszabadult lélek.

Ehhez hasonló azon 11 éves kis fiúnak esete, a kit egy éjjeli razzia alkalmával egy kávéházban találtak és senkije se lévén, a toloncházba vitték.

A főkapitány úr szives intézkedése folytán összeköttetésben vagyunk a toloncházzal azon célból, hogy a kiskorú 10—16 éves gyermekeket, ha tudjuk, onnan elhelyezzük. Így történt, hogy e kis fiúcska esetéről értesítetek, akinek semmi bűne nem volt. Apja — anyja már rég meghalt — augusztus hóban beteg lett, kórházba ment, valószínűleg meg is halt, mert soha többé nem hallott róla apja, pedig gondos és szerető apa volt. Mikor a kis fiú a kórházi portáshoz ment, bebocsátását kérte, az elkergette, úgy hogy augusztustól novemberig a gyermek maga kereste meg kenyerét, hol mint rikkancs, hol mint vásárcsarnoki kis hordár, aznap estére azonban nem volt meg a menhelyre való pénze sem, künn egy kapualjában húzta meg magát. Hideg, szeles, esős idő volt. Egy hordár biztatására, a kávé engedelmével, a meleg lebuja húzódott meg s elaludt. Ott találták meg a rendőrök 2 óra után éjjel és bevitték a toloncházba.

Ugy-e bár sötét kép? Elszomorítom tisztelt olvasóimat? Pedig nem ez a céloim. Ha az igen sok közül egyet-kettőt tapasztalataimból elmondok, ezt csak azért teszem, mert légió azon gyermekek száma, akik így elhagyatva, körülöttünk bolyonganak és akik várják a szerető szívek, segítő kezek segítségét; mert csak pénzáldozatokkal nem lehet a veszendő fiatal életet a bűn sötét útvesztőiből kiragadni. Személyes, egyéni, önfeláldozó munka kell ehhez és ez hiányzik oly nagyon minállunk, mert bármennyire is feláldozza magát egyes ember, nem képes nagyobb mentő munkát kifejtteni.

Koróczné élményei igen gazdagok ilyen sötét képben.

Éjjel-nappal, hajnalban kell sokszor szolgálatban lennie, s alig van fővárosunknak olyan zege-zuga, ahol meg nem fordult volna, néha rendőri asszisztenciával — oly bizonytalan volt a vidék — mert az a 18 gyermek, akiket a gyermekmenhely és a gyermekliga segítségével nevelésbe tudtunk adni, nem laktak belterületünk fényes utcáiban.

Mit szóljak azon védeenceinkről, a kiket a rideg börtönfalai közül kaptunk?

Azon 23 egyén közül, kiket Otthonunkba fogadtunk be, 1 naptól kezdve 3—6 hónapig, a mint a különböző esetek kívánták.

Tizenhárman a börtönből kerültek ki, 17 és 25 éves kor közöttiek. Ezeknek történetei is szívet elszorító történetek, melyek mind csak egyről tesznek tanúbizonytságot: mennyivel könnyebb elítélni, megvetni, az utcára kidobni Isten képére teremtett felebarátainkat, testvéreinket, mintsem nekik segítő kezet nyújtani s őket a bűn fertőiből kiemelni.

Pedig ki tudná azt megmondani, hogy e fiatal leányok közül mennyien maradtak volna meg a becsület ösvényén, ha egy kis szeretetet, jóakaratot, nehéz óráikban egy bátorító szót kaptak volna!!

E védeenceink közül 4-en visszaestek előbbeni bűnös életükbe; 2-en mivel előttünk eltitkolták, hogy ki vannak tiltva, visszakerültek a toloncra; 7-et azonban elhelyeztünk; 3-at szüleikhez adtunk vissza, miután közbenjárásunkra megbocsátottak nekik. Egyet a Jó Pásztor-intézetbe tettünk be, ma is ott van és jól viselkedik; 3-at cselédnek adtunk oly házakba, ahol a ház úrnőjének megmondtuk védencünk előző életét és kiállott büntetését.

(Vége következik.)

Desseffy Emma.

Olvasóink figyelmébe! A Nők Világa javára kedves nőink máris szép tárgyakat ajándékoztak, de még nem elég egy sorsjátékra. Kérjük kedves olvasóinkat küldjenek még, hogy gyarapíthassuk alapunkat. Bármily csekély pénzadományt szívesen fogadunk.

Oly anyák, kiknek kevés idejük van gyermekeikkel foglalkozni jól teszik, ha megszerzik és kezökbe adják gyermekeiknek az *Erkölcsi* és az *illemszabályokat*. Rendre lassan megtanulja a gyermek s egész életében hasznát veszi.

TARTALOM: A tulipán. — *Raffay Irma*. — A természet és költészet. — A keleti nők. *Varga Dénes*. Jelentés a mentő szeretet munkájáról. — *Perczelné Kozma Flóra*.

Nyom. az „Ellenzék“-könyvnyomda sajtóján Kolozsvárt.